

Aika: 5.2.2020 klo 10.00 – 15.30

Paikka: Helsingin yliopiston kirjasto, Kaisa-talo 2.krs, kokoushuone 2024, Fabianinkatu 30, Helsinki

Läsnä: Mirja Anttila, Maria Forsén, Taru Fröjdholm, Ilkka Haataja, Liisa Hilander (puheenjohtaja kohtaan 5 alkaen), Outi Hintikka, Ilona Lindfors (sihteeri), Katriina Tiainen, Jaakko Tuohiniemi, Tarja Turunen (puheenjohtaja kohtaan 4 asti)

Poissa: -

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:02

2. Esityslistan hyväksyminen

Esityslistalle lisättiin kaksi asiaa kohtaan Muut asiat (Finnan 'alkuteoksen kieli' -fasetti & Tiedonhallinnan ohjausryhmän kokous maaliskuussa), jonka jälkeen esityslista hyväksyttiin.

3. Ryhmän kokoonpano kaudella 2020-2021

Mirja Anttila (Kansalliskirjasto)
Maria Forsén (Åbo Akademis bibliotek)
Taru Fröjdholm (Centria-kirjasto)
Ilkka Haataja (Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kirjasto)
Liisa Hilander (Turun yliopiston kirjasto)
Outi Hintikka, (Suomen Kirjastopalvelu Oy, asiantuntijajäsen)
Ilona Lindfors (Kansalliskirjasto)
Katriina Tiainen (Tilastokirjasto)
Jaakko Tuohiniemi (Helsingin yliopiston kirjasto)
Tarja Turunen (Itä-Suomen yliopiston kirjasto)

Yleisten kirjastojen edustaja ei ole vielä varmistunut.

4. Puheenjohtajan valinta toimikaudelle 2020-2021

Puheenjohtajaksi valittiin Liisa Hilander.

5. Sihteeri toimikaudella 2020-2021

Jatkossa kuvailun asiantuntijaryhmien sihteereinä toimivat Kansalliskirjaston edustajat ja heidät nimetään samalla kun vahvistetaan työryhmien jäsenet uudelle toimintakaudelle. Toimikaudella 2020-2021 sihteerinä toimii Ilona Lindfors.

6. Siskun työryhmien kokoonpanot ja tilannetiedot

- Sisällönkuvailun työryhmien lopulliset kokoonpanot varmistuvat seuraavassa kokouksessa, kun yleisten kirjastojen edustaja/edustajat on valittu.

- Lajityyppi- ja muotosanastoryhmä: Mirja Anttila, Maria Forsén, Ilkka Haataja, Liisa Hilander, Auli Hoffrén (asiantuntijajäsen), Ilona Lindfors ja Marjut Puominen (asiantuntijajäsen)
 - SLM-työryhmän vuoden ensimmäinen kokous pidettiin 23.1.2020. Kokouksessa käsiteltiin ehdotusjärjestelmän kautta tulleita SLM-termiehdotuksia ja lisäksi käytiin läpi SLM-sanaston hierarkisointia.
- Fiktioaineistotyöryhmä: Mari Ekman, Ilkka Haataja, Outi Hintikka, Jaakko Tuohiniemi ja Marjut Puominen (asiantuntijajäsen).
 - Työryhmän viimeisin kokous pidettiin 10.9.2019 ([muistio](#)). Ryhmä kokoontuu 1-2 kertaa vuodessa. Työryhmän puheenjohtajana on menneellä toimikaudella toiminut Outi Hintikka. Ryhmän uusi puheenjohtaja valitaan vuoden 2020 ensimmäisessä kokouksessa, joka pidetään sen jälkeen, kun yleisten kirjastojen edustaja/t on valittu.
 - Ryhmän tehtävänä on ollut sisällönkuvailuoppaan läpikäynti ja päivittäminen. Päivitystyö on nyt saatu päätökseen ja alkavalla toimikaudella ryhmä keskittyy enemmän kirjastokentältä tuleviin kysymyksiin vastaamiseen.
- UDK-työryhmä: Mirja Anttila, Jaakko Tuohiniemi, Jarmo Saarikko (asiantuntijajäsen) ja Tarja Turunen.
 - UDK-työryhmän edellinen kokous oli 17.12.2019 ([muistio](#)). Jarmo Saarikko on lupautunut jatkamaan ryhmän asiantuntijajäsenenä. Ryhmä kokoontuu vuonna 2020 tarvittaessa.

7. Siskun toimintasuunnitelma 2020-2021

Jatkettiin toimintasuunnitelman työstämistä.

- Uuden RDA:n sisällönkuvailua käsittelevien linjausten ja esimerkkien laatiminen vuonna 2020
- Automaattisen sisällönkuvailun laadun (esim. kattavuus, tarkkuus) varmistamiseen osallistuminen
 - yhteistyö Kuvailustandardiryhmän kanssa
 - kutsutaan Osma Suominen vierailulle Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmän kokoukseen esittelemään Annifia/automaattista sisällönkuvailua
- Osallistuminen kirjastosektoreiden järjestämien tilaisuuksien suunnitteluun ja toteuttamiseen
- Tuleviin sanastokonversioihin osallistuminen
 - Kaunokki-Kauno konversio tulossa
- Yhteistyön konkreettinen lisääminen kuvailuryhmien välillä
 - tavoitteena välttää päällekkäistä työtä
 - Kuvailuryhmien viestintäfoorumin hyödyntäminen kuvailuryhmien välisessä yhteistyössä (<https://foorumi.kiwi.fi/c/kuvailuryhmat>)
- Kuvailevan metatiedon yhteentoimivuuden varmistaminen eri kuvailuympäristöt ja -järjestelmät huomioiden
 - esimerkiksi Melinda-Alma

(LOUNASTAUKO klo 12:00-13:00)

- ## 8. KAM-kuvailuryhmän esittely, aikaontologia ja ajanjakson RDA-soveltamisprofiilin/linjausten työstöstä sopiminen (Marja-Liisa Seppälä) klo 13.00 – 13.30

- Marja-Liisa Seppälä esitteli KAM-kuvailuryhmän toimintaa
 - Kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteinen KAM-kuvailuryhmä edistää meta-tietojen yhdenmukaisuutta. Ryhmän Kiwi-sivu: <https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pagelId=85464271>
 - KAM-kuvailuryhmä:
 - tukee Nimitietopalvelun käyttöönottoa
 - Nimitietopalvelussa menossa pilotointivaihe, jossa palvelua testataan Wikibasen pohjalta
 - edistää paikkatietopalvelun aikaansaamista:
 - paikkatietopalvelun pohjana YSO-paikat
 - Paikkaryhmän toimintaa voi seurata ryhmän Kiwi-sivulla: <https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pagelId=111706697>
 - laatii ajanjakson kansallinen soveltamisprofiiliin ISO 8601 -standardin pohjalta
- Keskusteltiin aikaontologiasta
 - Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä on laatinut esimerkin mahdollisen uuden aikaontologian käsitteen auktoriteettitietueesta
 - Aikaontologia-asiaa on käsitelty Kuvailuryhmien puheenjohtajien kokouksessa 18.12.2019 ([muistio](#))
 - Kansalliskirjastossa Marja-Liisa Seppälä, Mirja Anttila ja Nina Hyvönen edistävät Kansalliskirjaston sisällä aikaontologian toteutusta Finto-palveluun ja kokoustavat aiheesta lähiaikoina.
- Uuden RDA:n linjaukset
 - Seuraavaksi työlistalla ovat RDA-linjaukset paikan kuvailun osalta. Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä osallistuu linjausten tekoon. Tähän palataan myöhemmin.
 - Sovittiin, että Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä käsittelee teoksen aiheeseen liittyvät kohdat. Linjaukset ja esimerkit löytyvät Kiwi-sivulta: [Teoksen linjaukset ja esimerkit](#). Nämä linjaukset (kohdasta 'description of work' eteenpäin) Siskun pitäisi käydä läpi ennen kesää.

9. Muut asiat

- (Tämä kohta käsiteltiin ennen lounastaukoa)
Kumealta Siskulle siirretty kysymys lisätyn todellisuuden kuvailemisesta: "Markkinoille on tullut jonkin verran kirjoja, joissa on QR-koodi tai muu tieto, että mobiililaitteille on ladattavissa kirjaan liittyvä lisätyn todellisuuden (AR, augmented reality) sovellus (esim. Miina ja Manu -älysatukirjat), tai joihin sovellus on julkaistu vasta jälkikäteen (Mur, eli karhu). Miten tähän lisäominaisuuteen kannattaisi suhtautua kuvailussa? Tavallaan kyseessä on "liite", lisäominaisuus painetun teoksen lukemiseen ja/tai kuuntelemiseen. Tietueilla on ollut erityyppisiä huomautuksia QR-koodeista tai linkeistä, nimeltä mainituista sovelluksista tai yleispätevä/ympäripyöreä fraasi "Lisämateriaalia saatavana verkosta." Metatietosanastossa on joukko huomautusfraaseja, mutta ne eivät kuitenkaan palvele tiedonhakijaa, joka haluaisi lainata esimerkiksi kirjastonsa kaiken lastenkirjallisuuden, johon liittyy AR-sovellus (vrt. haluaa lainata vain moniviestin-satukirjoja, jotka voi etsiä aineistolajin avulla), mutta ei halua esim. niitä,

joissa verkon lisämateriaali on vaikkapa videokuvaa internet-sivulla (esim. Hertta-kuvakirjat). Tarkasti ottaen lisätty todellisuus ei näissä lastenkirjatapauksissa ole teoksen aihe vaan tallenteen (lisä)ominaisuus, mutta voisiko silti ajatella asiasanaa lisätty todellisuus näille tietueille hakemisen helpottamiseksi?"

VASTAUS:

Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmän suositus aineiston, jossa on linkki AR-sisältöön QR-koodina, kuvailuun

Asiasanaa ei käytetä, jos aineiston aiheena ei ole lisätty todellisuus.

300 __ |a ... + |e 1 verkkoaineisto

500 __ |a Julkaisussa linkki AR-sisältöön.

500 __ |a Julkaisussa QR-koodi.

500 __ |a Publikationen innehåller länk till AR-material.

500 __ |a Publikationen innehåller QR-kod.

856 48 |3 <Metatietosanastosta otettu AR-sisältöä kuvaava termi> |u <QR-koodista luettu URL> |l <manifestaatiossa ilmoitettu käyttäjätunnus> |k <manifestaatiossa ilmoitettu salasana>

Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmän suositus aineiston, jossa on verkko-osoite AR-sisältöön, kuvailuun

Asiasanaa ei käytetä, jos aineiston aiheena ei ole lisätty todellisuus.

300 __ |a ... + |e 1 verkkoaineisto

500 __ |a Julkaisussa linkki AR-sisältöön.

500 __ |a Publikationen innehåller länk till AR-material.

856 48 |3 <Metatietosanastosta otettu AR-sisältöä kuvaava termi> |u <aineistoon laitettu URL> |l <manifestaatiossa ilmoitettu käyttäjätunnus> |k <manifestaatiossa ilmoitettu salasana>

300-kentän käyttö noudattaa samaa ratkaisua kuin esimerkiksi kirjojen liitelevyt ja CD-äänilevyjen tekstiliitteet.

- Fennica-sisällönkuvailuun on tullut palautetta ns. pseudotieteellisen aineiston luokittamisesta samoin kuin alan oikea tutkimus (esim. Jukka Niemisen Suomen historiaa ja geologiaa käsittelevät teokset, tai kreationistinen kirjallisuus evoluutiosta tms. uskonnollisen näkemyksen mukainen tietokirjallisuus). Onko ehdotuksia, miten kuvailussa voisi ilmaista aineiston statusta sen suhteen, että se poikkeaa tieteenalan piirissä hyväksytystä näkemyksestä? Ehdotettu esim. vaihtoehtolääkintä-termiä vastaavaa erillistä asiasanaa, tai 386-kentän käyttöä (harrastajatutkijat tms.)

Tämä herätti runsaasti keskustelua ja erilaisia keinoja ehdotettiin, muun muassa:

- 386-kenttä sai kannatusta, mutta on hankala löytää termiä, joka ilmaisisi tämän asian. Esimerkiksi harrastajatutkijoiden teokset eivät aina ole pseudotieteellisiä.
- luokituksen avulla?
- pohdittiin voisiko asian ilmaista asiasanoituksen kautta esimerkiksi: kritiikki, mielipidekirjallisuus, pamfletit. Lääketieteen kohdalla on käytetty termiä vaihtoehtolääkintä.
- tarvittaisiinko mahdollisesti uusi termi kuvaamaan tätä ilmiötä, esimerkiksi vaihtoehtoiset näkemykset? Tulisiko tämä genresanastoon?

- Ehdotettiin myös termiä "vertaisarvioimattomat teokset", käytettäisiinkö tätä huomautus- vai asiasanakentässä?

Tarvetta ratkaisulle selvästi on, mutta on vaikea löytää yhtä toimivaa keinoa ilmaista tämä asia. Päätettiin jättää asia hautumaan ja palata tähän seuraavassa kokouksessa. Päätettiin kerätä esimerkkejä tällaisista tapauksista ja katsoa, jos niiden kautta löytyisi toimiva ratkaisu helpommin.

- Onko mahdollista tarkentaa, minkälaiset termit sopivat käytettäväksi koodin edu (opiskelutaso) kanssa, ja milloin käytetään koodia soc? Esim. oppilaat, opiskelijat, aikuisopiskelijat, erityisopiskelijat, teekkarit, ulkomaalaiset opiskelijat, vaihto-opiskelijat.

VASTAUS:

Tarkennettiin sisällönkuvailuohjeen ohjeita kohderyhmän merkitsemisestä opiskelutason osalta seuraavasti:

Opiskelutaso, Utbildningsnivå [edu]

Käytetään määrittämään ryhmän jäsenten mahdollisimman tarkkaa opiskelutasoa kuvaavia termejä (esim. abiturientit, alakoululaiset, ammattikoululaiset, esikoululaiset, lukiolaiset, yläkoululaiset). Termeille, jotka eivät selkeästi ilmaise opiskelutasoa (esim. aikuisopiskelijat, erityisoppilaat, koululaiset, oppilaat, opiskelijat, vaihto-opiskelijat), valitaan kokoavaksi yleistermiksi Muu [soc].

Liite 2: Lisäohjeita kohderyhmän merkitsemiseen:

<https://www.kivi.fi/pages/viewpage.action?pageId=86975473>

- Mahdollisen aikaontologian käsitteen auktoriteettitietueen esimerkki (Siskun kokous 11.12.2019)

Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmän laatimasta auktoriteettitietueen esimerkistä oli tullut palautetta, että Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä ohjeistaa käyttämään arvona "1760-luku" ja ohjausterminä "1760-1769", kun taas Museoiden luettelointiohjeessa ohjeistetaan kirjaamaan aikatieto ensisijaisesti numeraalisena. esimerkiksi: 1950-luku = 1950–1959 ja 1800-luku = 1800–1899.

- Tutkittiin Museoiden luettelointiohjetta ja keskusteltiin aiheesta. Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä ei nähnyt tässä kohtaa ongelmaa, ja auktoriteettitietueen esimerkki päätettiin säilyttää aiemmin päätetyn mukaisena
- Siskun kuulumiset AMKIT-kuvailijoiden webinaarissa 13.2.2020
 - Tarja Turunen kertoo Siskun kuulumiset
- Edellisessä Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmän kokouksessa oli päätetty pyytää Finnan 'alkuteoksen kieli'-fasetin parantamista ja fasetin lisäämistä Kansalliseen Finnaan
 - Pyyntöön oli saatu Finna-palvelusta vastaus, jonka mukaan Finna.fi-näkymään ei ole mahdollista lisätä uusia fasetteja.

- Päätettiin pyytää vielä uudelleen fasetin parantamista paikallisiin Finna-näky-
miin siten, että alkuteoksen kieli -fasetti muodostettaisiin osakentästä 041 a
tai d mikäli 1 indikaattori on arvoltaan 0, muissa tapauksissa kuten nyt teh-
dään.
- Maaliskuussa tiedonhallinnan ohjausryhmän kokous
 - Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmän toiminnan raportin 2019 ja toiminta-
suunnitelman 2020 esittelee kokouksessa Sisällönkuvailun asiantuntijaryh-
män sihteeri Ilona Lindfors

10. Tiedotusasiat

- Kuvailuryhmien puheenjohtajien kokous 18.2.2020 klo 10-12
- Kuvailuryhmien yhteiskokous 31.3.2020

11. Seuraava kokous

- Sovittiin kokousajat keväälle 2020 :
 - ke 11.3. klo 10-12 (Skype-kokous)
 - ma 6.4. klo 10-12 (Skype-kokous)
 - ma 11.5. klo 10-12 (Skype-kokous)

12. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:27.